

HEEMKUNDIGE VERENIGING

België-Belgique
PB
9090 Melle
38013

DE GONDE

P003959

jaargang 40 - 2012 nr. 4

driemaandelijke uitgave

issn 0770-0393

UITGEGEVEN IN SAMENWERING MET HET GEMEENTELIJK MUSEUM MELLE

Luchtfoto van de omgeving van de bassins aan de Geraardsbergsesteenweg. De oranje pijl duidt de plaats aan waar veertig jaar geleden archeologische opgravingen werden georganiseerd op zoek naar sporen van de in de 16de eeuw verwoeste burcht "Cortrosine" (de thuisbasis van de Heren van Melle). Naar aanleiding van dit speurwerk ontstond de Heemkundige Vereniging De Gonde.

Bestuur van de Heemkundige Vereniging De Gonde

- ere-voorzitter: Paul Den Haese
voorzitter: Daniël Lemmens, Schauwegemstraat 9, 9090 Melle - 09 252 40 87
ondervoorzitter: Ginette Desmet, J.Van Crombrugghestraat 30, 9000 Gent - 09.223.97.87
Oscar De Backer, Tuinstraat 71, 9090 Melle - 09.230.27.28
- penningmeester: Jan Olsen, Brusselsesteenweg 353, 9090 Melle - 09.252.42.60
- conservator/
archivaris: idem
- ere-conservator/
archivaris: August De Baets
- bestuursleden: Michiel De Roek, Kloosterstraat, 60 9090 Melle - 09.252.10.27
Luc De Ruyver, Apostelhuizen 8A, 9270 Laarne (Kalken) - 09.345.47.88
Bart Muylaert, Oude Brusselseweg, 41 9090 Melle - 09.231.57.23
Koen Pauwels, Kloosterstraat, 46 9090 Melle - 09.252.21.58
Rolande Van Heden, Kwatrechtsesteenweg 93, 9230 Wetteren - 09 366 28 00

Ruiladres

Gemeentelijk Museum, Archief & Documentatiecentrum
Brusselsesteenweg 393-395
9090 Melle

website : <http://www.degonde.be>
e-mail : info@degonde.be

Lid worden van de Heemkundige Vereniging De Gonde kan

door storting van minimum 10 € (gewoon lid)
door storting van minimum 15 € (steunend lid)

op bankrekeningnummer : 448-3586321-38
IBAN: BE24 4483 5863 2138
BIC: KREDBEBB
van de Heemkundige Vereniging De Gonde
p/a Brusselsesteenweg 393
9090 Melle

**Wie "De Gonde" digitaal wenst te ontvangen, betaalt minimum
5 EUR en bezorgt ons zijn/haar e-mailadres.**

Leden en steunende leden ontvangen regelmatig ons tijdschrift "De Gonde", boordevol informatie over de geschiedenis van Melle en haar deelgemeente Gontrode.

Alle artikels worden gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteur.
Overname van teksten enkel toegestaan na goedkeuring van de auteur en met vermelding van bron en auteur.

Woord vooraf,

Veertig jaar reeds is onze heemkundige vereniging een van de belangrijkste actoren op het vlak van erfgoedwerking in onze gemeente. Dat wordt gevierd, zij het op een bescheiden wijze en ook met op de achtergrond een aantal vragen over de toekomst. **Op woensdag 12 december aanstaande om 20 uur** bent ook u, beste lid, welkom **in de raadzaal van het gemeentehuis te Melle** alwaar het gemeentebestuur **een nieuw fotoboek met als thema 'Melle vroeger en nu'** zal voorstellen en waar ook aandacht zal zijn voor de heemkundige werking te Melle. U zal tevens kennis kunnen maken met **een DVD** die alle nummers (ook de speciale uitgaven) van **'De Gonde'**, gepubliceerd **vanaf 1972 tot en met 2011**, digitaal zijn opgenomen. Op een eenvoudige manier kan daarin gezocht worden op een woord, een naam, dit in alle bestanden tegelijk of per uitgegeven nummer. U zal zich ter plekke ook zo'n DVD kunnen aanschaffen, dit tegen een zeer schappelijke prijs. Wij houden eraan de mensen, die deze prachtige en praktische gedigitaliseerde informatiebron hebben gerealiseerd, namelijk Ivan Burggraeve, Luc De Ruyver, Koen Pauwels en Françoise Verhoosele, van harte te danken hiervoor!

Op diezelfde avond worden een drietal, nog levende, pioniers van onze heemkundige werking gehuldigd.

Op de vraag die een medelid stelde in het vorig nummer van ons tijdschrift, **kwamen diverse reacties uitgaande van onze lezers**, waarvoor van harte dank! Het aangebrachte metalen blokje aan de voorgevel van de Sint-Bavokerk te Gontrode is een **merkteken** dat ook elders her en der doorheen het land werd geplaatst in het kader van de **waterpassing**. In een van de volgende nummers van De Gonde zullen we daar wat dieper op ingaan.

Ook in het jaar 2013 wordt hard verder gewerkt aan **enkele lopende projecten**, denken we maar aan de publicatie van het reeds lang verwachte boek over de geschiedenis van de bloemisterijen te Melle, aan het project dat Wereldoorlog I te Melle in herinnering wil brengen, ... Tevens zullen we zorgen voor de verdere uitgave van **ons kwaliteitsvol driemaandelijks tijdschrift**. Ook u wilt deze blijvend kunnen ontvangen, schrijft dan snel **uw lidmaatschapsbijdrage** voor 2013 over op onze rekening. Mocht u goed bij kas zitten en onze werking een extra duwtje in de rug willen geven, dan kunt u nog steeds **steunend lid** blijven of worden.

Vanaf 2013 kunt u bovendien de keuze maken om **ons heemkundig tijdschrift digitaal te ontvangen** in uw mailbox. Vergeet dan niet ons uw mailadres te bezorgen.

In voorliggend nummer bezorgen wij u terug een brede waaier aan **interessante bijdragen** alsook een beetje zicht op **40 jaar heemkundige werking** in onze gemeente.

Tot slot wensen wij u en al wie u liefheeft straks **prettige eindejaarsfeesten** en **een gezond en gelukkig jaar 2013**.

Jan Oisen

Melse en Gontroodse soldaten in het leger van Napoleon in 1807

door Luc De Ruyver

België werd meerdere malen in de geschiedenis onder de voet gelopen door vreemde volkeren of legers. De Oostenrijkers hadden in 1793 onze gewesten heroverd na een strijd tegen het Franse leger. In 1794 probeerden de Fransen terug de Sambre over te steken om opnieuw terrein te winnen, aanvankelijk zonder succes. Een zesde poging leidde tot succes in Charleroi en de overwinning in Fleurus door de Fransen leidde tot versnippering van de inlijving van België bij Frankrijk. Deze gebeurtenis zou een blijvende stempel op ons politiek beleid drukken want de huidige wetgeving berust nog op de fundamenteën van de Napoleontische wetten¹.

Onder de Franse bezetter werd in 1795 een verplichte dienstplicht ingevoerd waar de bevolking niet tevreden mee was². De wet op de conscriptie van 5 september 1798 zorgde in de praktijk voor de inlijving van vele jonge gezonde werkkrachten in het leger van Napoleon. Voor talrijke arme boerengezinnen was deze dienstplicht een zware financiële belasting. Dit zorgde voor incidenten in het nabije Overmere, beter gekend als de Boerenkrijg die ongeveer drie maanden duurde³. Concreet moesten vanaf 1798 alle mannelijke burgers tussen de 20 en 25 jaar zich inschrijven op een lijst (conscriptie). De dienstplicht gold van het 18de tot het 24ste levensjaar en na het 23ste jaar had men nog tien jaar verplichtingen bij de burgerwacht waardoor men nog kon ingezet worden bij binnenlandse onlusten! Het systeem van de loting hield in dat deze zich naar de hoofdplaats van het gerechtelijk kanton begaf. Daar moesten ze elk een lot uit een tamboer trekken, trok men een laag lot, dan werd men opgeroepen, degenen met een hoog lot waren vrijgesteld. De grens werd bij wet per district vastgelegd. Het systeem van de lotelingen bracht een sociale onrechtvaardigheid met zich mee: sommige minder begoede burgers kochten de dienstplicht van kapitaalkrachtigen en dienden dus uiteindelijk wel hun dienstplicht te vervullen. Een plaatsvervanger aanduiden kostte de loteling tussen de 1.000 en de 4.500 Belgische Franken! Plaatsvervangning werd officieel een recht sinds 18 mei 1802 en werd zelfs via een notariële akte geregeld⁴.

De militieregisters werden jaarlijks per kanton opgesteld. Elke mannelijke inwoner die 20 jaar was en in de gemeente verbleef stond erin vermeld. Naast geboorteplaats en -datum, beroep en naam van de ouders werd ook een beschrijving van de kandidaat-soldaat weergegeven. Bijzonder interessant voor medici, historici, ... om een inzicht te krijgen in de fysieke verschijning van de 19de-eeuwse doorsnee 20-jarige man. Het blijkt niet alleen dat de gemiddelde Belg toen veel kleiner was dan heden, maar ook dat vele mensen een afwijking of handicap hadden. In sommige gevallen werden de vorm van het gezicht, haarkleur, vorm van kin, neus en mond vermeld alsook het dragen van baard of snor. Anderzijds moeten we deze bron met een korrel zout nemen want het lijkt ons niet meer dan logisch dan dat sommigen liever een ziekte veinsden

dan aan de dienstplicht te voldoen of zich vrij te kopen. We vinden geregeld een vermelding zoals "default taille" wanneer de kandidaat te tenger werd bevonden. In dit geval zal het wel een feit geweest zijn maar de vermeldingen zoals slecht zicht uit één oog, waren moeilijker controleerbaar.

¹ De Vos Luc, *Veldslagen in de Lage Landen*, Davidsfonds Leuven, 1995.

² Meert Dirk, *Lotelingen uit de provincie Oost-Vlaanderen die zich ter inlijving niet hebben aangeboden*, Moorsel 1988.

³ De Schrijver Xavier, *Cursus Oud Schrift voor beginners*, Melle 2012.

⁴ De Schrijver Xavier, *Cursus Oud Schrift voor beginners*, Melle 2012.

1807 Canton d'Oosterzeele: Mutations

Voor 1807 vonden we van de volgende gemeenten in het kanton Oosterzele het aantal kandidaat-soldaten: Balegem (18), Baaigem (4), Bottelare (7), Dikkelvenne (12), Gavere (9), Gontrode (4), Gijzenzele (3), Landskouer (2), Lemberge (2), Merelbeke (22), Melle (22), Melsen (7), Moortsele (10), Munte (8), Oosterzele (16), Schelderode (9), Scheldewindeke (13), Semmerzake (7), Vurste (10)³.

Hier volgt een lijst van de kandidaat soldaten voor 1807, dus geboren in 1787:

Melle:

Departement de l'Escaut, Arrondissement de Gand, canton d'Oosterzeele, commune de Melle:
Conscription: Tableau des jeunes gens nés depuis et compris le 1er Janvier 1787, jusques et compris le 31 décembre de la même année.

1. Dierickx Joseph, °Melle 05/05/1787, 1m77, tisserant, wonende Melle, fs Lievin (+) et Catherine Van Uytganck. Joseph overleed te Melle op 25 november 1869 als 82-jarige weduwnaar van Petronilla Van der Sypt.
2. De Meyer Bernard, °Melle 03/05/1787, 1m67, journalier, wonende Gent, fs Lieven et Lucie Batieu (woonden te Gent).
3. De Rooy Jean Baptiste, °Melle 05/07/1787, 1m64, journalier, wonende Melle, fs Lievin (+) et Colette Jossine Dierickx.
4. De Vos Jean, °Melle 15/09/1787, 1m64, cultivateur, wonende Melle, fs Jean François (+) et Marie Catherine Vercruyssen.
5. De Clercq Jerom, °Melle 30/09/1787, 1m68, domestique, wonende Melle, fs François (+) et Marie Louise Van Durme.
6. D'Haese Constantin, °Melle 25/11/1787, 1m72, domestique, wonende Melle, fs Jean Baptiste et Jossine Van Maldegem. Hij werkte als dienstbode toen hij op 3 april 1813 huwde te Melle met Livine Bockstal (°Gentbrugge), een 19-jarige dienstmeid, dochter van Simon en Marie De Rouf. Hij overleed te Melle op 20 september 1843, 56 jaar oud.
7. Ervinck Seraphin, °Merelbeke 16/11/1787, 1m63, domestique, wonende Melle, fs Jean Seraphin Baptiste et Anne Marie Blanchaert.
8. Haentjens Pierre Jacques, °Melle 29/03/1787, 1m73, laboureur, wonende Melle, fs Martien et Marie Cathérine Boxstaele.
9. Herreweghe Constantin, °Melle 29/07/1787, 1m67, journalier, wonende Melle, fs Jean François et Dorothé Deræve.
10. Mægerman Emanuel, °Melle 15/04/1787, 1m65, domestique, wonende Melle, fs Ignace d'Ignace et Isabelle Therese Stevens. Emanuel overleed al te Melle op 28 november 1808.
11. Meerschaut Amand, °Melle 02/09/1787, 1m68, ouvrier, wonende Melle, zn Lievin et Ferdinandine De Clercq.
12. Rombaut Benoit, °Melle 22/10/1787, 1m65, domestique, wonende Oordegem, fs Pierre et Françoise De Rooy (tweeling)
13. Rombaut Bernard, °Melle 22/10/1787, 1m68, domestique, wonende Melle, fs Pierre et Françoise De Rooy (tweeling).
14. Speelman Charles, °Melle 21/06/1787, 1m52, domestique, wonende Melle, fs Josse (wonende te Heusden) et Caroline Everaert (+).
15. Vandenborre Augustin, °Melle 22/01/1787, 1m68, cultivateur, wonende Melle, fs Pierre et Livine De Smet.
16. Vercruyssen Macaire, °Melle 26/04/1787, 1m66, domestique, wonende Melle, fs Egide et Jeanne Talldeman.
17. Verschooris Xavier, °Melle 16/05/1787, 1m74, tisserant, wonende Melle, fs Martin (+) et Angeline Becu. Xavier huwde als 25-jarige landbouwer te Melle op 9 september 1812 met Colette Verbruggen, een 19-jarige dienstmeid uit Merelbeke. Hij overleed te Melle op 10 januari 1858.
18. Vandenhove Amand, °Melle 27/05/1787, 1m59, domestique, wonende Melle, fs Josse et Petronille De Ghelder.
19. Verstraeten Adrien François, °Melle 29/10/1787, 1m66, cultivateur, wonende Melle, fs André et Jeanne Therese Vits.
20. Van der Cruyssen Pierre, °Melle 24/11/1787, 1m57, cultivateur, wonende Melle, fs Jean Baptiste et Elisabeth De Cock.

³ RABeveren Kanton Oosterzele, Mutations.

21. Wyndaele Dominique, °Melle 05/12/1787, 1m57, boulanger, wonende Melle, fs Josse François et Florentine Dammekens.
22. Wymeersch Charles, °Oordegem 28/01/1787, domestique, wonende Melle, fs Lieven (+) et Jeanne Catherine De Backer (+).

Gontrode:

1. De Wispeleire Pierre François, °Gontrode 03/12/1787, 1m450 (!), cultivateur, wonende Gontrode, fs Emanuel et Livine Foquet (+). Hij overleed te Gontrode op 19 juli 1856.
2. Schamp Pierre Jean, °Gontrode 23/03/1787, 1m68, domestique, wonende Melle, fs Livin (+) et Albertine Van Bever.
3. Van Teemsche Pierre, °Melle 29/01/1787, 1m420 (!), laboureur, wonende Melle, fs Jean Baptiste (+) et Isabelle Hendriekx.
4. Van de Vyfhoek Pierre François, °Gontrode 11/02/1787, 1m707 domestique, wonende Gontrode, fs Louis (+) et Veronique Temmerman (+), son tuteur Jean Baptiste Raspoet cultivateur et vivant à Gontrode.
5. ~~Verspeeten Charles, °Gontrode 19/02/1787, 1m698, domestique, wonende te Melle, fs Berthelemi (+) et Marie Judoca Schoot (+), son tuteur Philibert Merlon à Semmerzake (werd doorgehaald omdat hij in Melle verbleef).~~

40 JAAR HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE

Naar aanleiding van de presentatie van een gloednieuw fotoboek over Melle vroeger, een uitgave gerealiseerd door het gemeentebestuur, wordt ook, zij het op een bescheiden wijze, het 40-jarig bestaan van onze heemkundige vereniging gevierd.

Deze activiteit vindt plaats op woensdag 12 december 2012 om 20 uur in de raadzaal van het gemeentehuis (Gemeenteplein 1 te 9090 Melle).

Op deze avond wordt ook de DVD voorgesteld waarop alle nummers (inclusief de speciale uitgaven) van ons tijdschrift DE GONDE van 1972 tot en met 2011 digitaal zijn vastgelegd. Ook u kunt zich dan zo'n exemplaar aanschaffen.

Tevens zal er ook hulde worden gebracht aan een drietal nog levende pioniers van onze heemkundige vereniging.

Wij hopen ook u op deze activiteit te mogen begroeten.

De Heemkundige Vereniging De Gonde, bestuur, medewerkers en 40 jaar bruisende werking

door Jan Olsen

In onderstaande bijdrage geven wij u een overzicht van mensen die zich doorheen de jaren hebben ingezet voor onze vereniging, zij het als bestuurslid, zij het als medewerk(st)er aan ons tijdschrift. Mensen die een eerder occasionele bijdrage hebben geleverd, en zo zijn er velen, werden hier niet opgenomen.

Ook bieden we u een beeld van 40 jaar bruisende werking, daarin zult u ontdekken dat er een ongelofelijke verscheidenheid te merken valt, alsook dat de samenwerking met Melleenaars en andere Melse verenigingen een

constante was en is. Volledigheid werd nagestreefd, maar we leven in de wetenschap dat dit niet is bereikt.

Binnen het culturele werkveld in onze gemeente mogen we wel zonder te overdrijven stellen dat onze vereniging vaak de vonk, de motor en de bezieler was van talloze activiteiten en initiatieven.

Terugkijken is aan geschiedenis doen, mag wel, maar onze hoofdbekommernis vandaag is hoe we onze werking kunnen aanpassen aan de hedendaagse omstandigheden en erfgoed ook kansen geven in de toekomst.

August De Baets, tot 2008 de drijvende kracht achter het Gemeentelijk Museum, Archief en Documentatiecentrum en conservator/archivaris van onze heemkundige vereniging

Bestuur*

De Backer Oscar	penningmeester	1972-1990
De Baets August	ondervoorzitter	1990-heden
Den Haese Paul	conservator/archivaris	1972-2008
De Poorter Georges	ereconservator/archivaris	2008-heden
De Roek Michel	voorzitter	1972-2008
De Ruyver Luc	erevoorzitter	2008-heden
Desmet Ginette	bestuurslid	1989-1990
Gyselinck Walter	bestuurslid	1994-1999 (+ 11.04.1999)
Lemmens Daniël	bestuurslid	2012-heden
Muylaert Bart	bestuurslid	1999-heden
Olsen Jan	ondervoorzitter	1972-heden
Pauwels Koen	secretaris	1972-1978 (+ 24.12.1978)
Smedts Marcel	secretaris	1979-2008
Steurbaut Fernand	voorzitter	2008-heden
Steurbaut Philip	bestuurslid	2011-heden
van de Werve de Schilde Louise	penningmeester	1990-heden
Van Heden Rolande	conservator/archivaris	2008-heden
Van Heddegem Gerard	bestuurslid	2011-heden
	bestuurslid	1989-2011 (+ 07.01.2011)
	bestuurslid	1991-2008
	bestuurslid	1991-2008
	bestuurslid	1996-2011
	bestuurslid	2008-heden
	bestuurslid	1996-2008 (+ 31.03.2008)

Vanrolleghem Noël	bestuurslid	2004-2008
	secretaris	2008-2012
Van Slycken André	bestuurslid	1989-1996
Verhooosele Françoise	bestuurslid	2008-2012
Vervust André	bestuurslid	1990-2012

- *De namen in het rood maken deel uit van het huidig bestuur.*

Auteurs die ooit een of meerdere bijdragen schreven voor het heemkundig tijdschrift De Gonde, dit tussen 1972 en 2012 (behelst meer dan 5.000 pagina's plaatselijke geschiedschrijving), alfabetisch op familienaam

Afschrift Antoon (Laarne)
 Baillieul Beatrix (Gent)
 Braeckman Henri (Melle)
 Bruyneel Christine (Melle)
 De Backer Oscar (Melle)
 De Baets August (Melle)
 De Corte Michel (Sint-Amandsberg)
 De Meyer Norbert (Melle)
 De Meyere Pieter (R.U.Gent)
 De Moerloose Roger (Sint-Amandsberg)
 Den Haese Paul (Melle)
 de Herckenrode Emiel (Destelbergen)
 De Ruyver Luc (Kalken, voorheen Gontrode)
 De Wilde Paul (Melle)
 De Win Paul (R.U.Gent)
 Desmet Ginette (Gent)
 D'Hoossche Marcel (Zottegem)
 Elaut Leon(ard) (Dr. Med., Gent)
 Eryvynck Gontran (Gentbrugge)
 Evrard Alexander
 Galle Gerard (Eupen, voorheen Melle)
 Gyselinck Walter (Melle)
 Kellens René (Melle)
 Laleman Marie Christine (Gent)
 Lemmens Daniël (Melle)
 Lentacker An (R.U.Gent)
 Lievens Hubert (Melle)
 Messeman Michel (Melle)
 Neirinck Paul (Melle)
 Olsen Jan (Melle)
 Pieters Marcel (Lokeren)
 Rommelaere Johan (Gent)
 Schepens Raoul (Melle)
 Selhorst Piet (Melle)
 Semey Jacques (Evergem)
 Steurbaut Fernand (Lede, voorheen Gontrode)
 Steurbaut Philip (Godveerdegem/Zottegem, voorheen Gontrode)
 Teirlinck Frank (Zomergem, voorheen Melle)
 Trefois Clemens (Melle)
 Van Acker Karel (Merebeke)
 Van Bost Frans (Gent)
 Van Caeneghem Paul (vertalingen van werk van Camille Melloy) (Gent)
 Van Cauwenberghe-De Vos M. (Gontrode)
 Vandenhoute Johan (Gent)
 Van de Werve de Schilde Louise (Melle)
 Van Durme Luc (Zottegem)
 Van Hecke Jules (Godveerdegem/Zottegem)
 Van Heddegem Gerard (Melle)
 Van Heden Rolande (Kwatrecht/Wetteren)
 Van Looke Antoine (Melle)
 Van Moerkerke Jan (R.U.Gent)

Kaft van een nummer van ons driemaandelijks heemkundig tijdschrift De Gonde (jaargang 35 -2007- nr. 2)

Vanrolleghem Noël (Gontrode)
Verhaeghe Frans (R.U.Gent)
Vervust André (Melle)
Walleyn Geertrui (Merebeke)

Leverden fotomateriaal

De Schryver Xavier
Foto- en Diaclub Iris / Melle (sinds 1976!)
Schepens Raoul
Selhorst Piet
Van Nieuwenhove John

Verzorgden de opmaak

Allaert Ingrid (tekenwerk)
De Poorter Georges
Oosterlinck Filip
Van Gele Annick (typewerk)
Van Gele Carine (typewerk)
Verhoozele Françoise

Verzorgden het drukwerk:

Danny Bosschem
Lucien Ravier & Georges De Poorter
bvba Greg@I-Copy

Initiatiefnemer en/of medewerking van/aan tentoonstellingen in het Gemeentelijk Museum naar aanleiding van o.a. de zomerkermis te Melle, Erfgoeddag, Open Monumentendag ...

In 1973, met name op 29 juni, werd door de Heemkundige Vereniging De Gonde een eerste expositieruimte als aanzet tot de uitbouw van een gemeentelijk museum te Melle met de nodige luister voor het publiek opengesteld in een lokaal van het toenmalig cultureel centrum (dat zich bevond in het oud-gemeentehuis, gelegen langs de Brusselsesteenweg), dit in aanwezigheid van o.a. Prof. Siegfried Jan De Laet, de heer Johan Decavele (toenmalig stadsarchivaris van Gent) en uiteraard de leden van het gemeentebestuur. In 1976 volgde een eerste uitbreiding, bij de opening daarvan werd het inleidend woordje uitgesproken door de toenmalige conservator van de Sint-Pietersabdij te gent, wijlen Johan Vandenhoute.

1978: "Heemkunde", n.a.v. Het Jaar van het Dorp
1982: "Oude Speelkaarten" (collectie Michel De Corte)
1984: "Heemkundige voorwerpen" (uit de eigen collectie)

Opening van de tentoonstelling "Heemkunde" op 1 juli 1978 in de bovenzaal van het oud-gemeentehuis, het openingswoordje werd gepleegd door mevrouw Aline Peeters-Vanderwaeren, toenmalig schepen van cultuur

- 1984: "Hoe maak ik mijn stamboom op"
- 1985: "Oude prentkaarten van Melle" (uit de collectie van Frans Van Bost / Gent)
- 1986: "100 jaar oud-gemeentehuis en gemeenteschool" (uit eigen archief)
- 1987: "Konfrontatie hedendaagse met oude keramiek" (ten dele uit de eigen collectie en objecten van Tjok Dessauvage, Anne Mortier, Hugo Rabaey, Arthur Vermeiren, Phil Rogers (GB), Olaf Stevens (NL) en José Vermeersch)
- 1988: "Melle schrijft, Melle blijft" (ten dele uit de eigen documentatie en met de medewerking van de schrijvers zelf en/of de nazaten)
- 1989: "De wonderde wereld van de automobiel" (uit de collectie van Guy Pieters en met de medewerking van Marc Remue)
- 1990: "Er zit muziek in" (o.a. met de medewerking van de Melse muziekmaatschappijen)

Versierde voorgevel van het Gemeentelijk Museum n.a.v. de tentoonstelling "D'er zit muziek in" (zomerkermis Melle, 1990)

- 1991: "150 jaar nieuwe Sint-Martinuskerk, 1841-1941"
- 1992: "Melle-Gontrode, van de prehistorie tot de Franse revolutie (1789)"
- 1993: "Zolders verbergen vaak schatten uit ons verleden (heemkundige potpourri)" (uit de eigen collectie van het gemeentelijk Museum)
"Al-licht" (Open Monumentendag), tentoonstelling rond het thema 'licht'
- 1994: "Oude radio's, muziekdozen en grammofonen" (uit de collecties van Eric De Bachere en Eric De Koker)
+ "Tien jaar Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum, 1984-1994"
- 1995: "Vondsten uit de bodem" (keuze uit de archeologische collectie van het Gemeentelijk Museum)
+ "Wat is archeologie?" (met de medewerking van Stadsarcheologie Gent)
- 1996: "Een geheugen van papier (geschreven documenten als spiegel van ons verleden)"
- 1997: "Camille Melloy en Felix Timmermans, kroniek van een vriendschap"
- 1998: *geen tentoonstelling, verhuis naar de nieuwe leeszaal van het Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum*

Zicht op een gedeelte van de in 1998 in gebruik genomen nieuwe leeszaal van het Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum

- 1999: "Leven en werk van de Melse beeldhouwer Jules Vits"
- 2000: "Melle in de 20ste eeuw, evolutie en herinnering in beeld" (oude zichtkaarten uit de eigen collectie en recente foto's genomen door Piet Selhorst)

- 2001: "Oude en recente wapenschilden van families uit Melle" (heraldiek)
- 2002: "Theodore Gerard, een 19de eeuwse kunstschilder, 100 jaar geleden overleden te Melle" (met de medewerking van Eliane Vermeire)
- 2003: "Versus, werk van hedendaagse Melse kunstenaars in confrontatie met het werk van de beeldhouwer Jules Vits"
- 2004: "Families en hun woning langs de Brusselsesteenweg te Melle" (n.a.v. Erfgoeddag)
- 2005: "(Zw)erfgoed in Melle"
- 2005: "Dichters de wereld rond (Belgische postzegels met bekende Belgische dichters)", n.a.v. de zomerkermis, in samenwerking met de Melse hobbyclub Philmella.
- 2006: "70 jaar Davidsfonds te Melle" en "Het ambacht van de klompenmaker", n.a.v. de Nacht van de Geschiedenis (21 maart 2006)
- 2006: "Communie- en andere gedachtenisprentjes, een kleurrijke evolutie", geopend n.a.v. Erfgoeddag (23 april 2006), toegankelijk t.e.m. de zomerkermis
- 2006: "Getuigenis over 70 jaar Davidsfonds te Melle" en "We kruipen uit onze klomp", n.a.v. de nacht van de geschiedenis i.s.m. Davidsfonds/Melle
- 2007: "Tram 20 te Melle (1912 tot en met 1973)", n.a.v. Erfgoeddag (22 april 2007), i.s.m. Erik De Keukeleire en andere privaatverzamelaars
- 2007: "Leven en werk van de Gontroodse kunstenaar Raf De Pelsmacker (1927-1963)", i.s.m. de familie De Pelsmacker, n.a.v. de zomerkermis
- 2008: "Peugeot, een leeuwenaandeel", i.s.m. de Gontroodse verzamelaar Daniël Raman, n.a.v. de zomerkermis

Opening van de tentoonstelling "Peugeot, een leeuwenaandeel" in het Gemeentelijk Museum, 27 juni 2008

- 2009: "Het ABC van een drukker in de marge", biblioefie uitgaven van Mellenaar Chris Schoonejans, n.a.v. de zomerkermis
- 2010: "Kleine erfgoedelementen in de publieke ruimte van Melle" i.s.m. Fotoclub Iris
- 2011: "Schatten van op onze zolder" (een keuze van oude objecten uit de reserves van het Gemeentelijk Museum), n.a.v. de zomerkermis
- 2011: "Een huis, een havenlicht ..." (de kunstcollectie van Anton van Wilderode te gast in Melle), i.s.m. o.a. het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen, de familie Coupé en het Huis Anton van Wilderode. Deze expositie werd georganiseerd in zaal transept van het P. C. Caritas (augustus-september)
- 2012: "Melles Markante Madammen", n.a.v. Erfgoeddag (22 april 2012, thema: helden)

Medewerking aan diverse tentoonstellingen, georganiseerd op verscheidene locaties te Melle

- 2002: "Het interieur van de Sint-Martinuskerk" (n.a.v. Open Monumentendag)
- 2003: "Steen" (n.a.v. Open Monumentendag, op drie locaties te Melle: Vogelhoek, centrum en Gontrode)
- 2003: "Keuze uit de briefwisseling van Camille Melloy (1891-1941)" in de Bib te Melle
- 2002: "125 jaar klooster H. Hart", tentoonstelling in de ontmoetingsruimte van het Huidige Woon- en Zorgcentrum Kanunnik Triest

Open Monumentendag 2002, het interieur van de Sint-Martinuskerk

Tentoonstelling in september 2002 klooster H. Hart (vandaag gekend als het Woon- en Zorgcentrum Kanunnik Triest)

- 2004: "Oorlogsleed te Melle, 1914-1918 en 1940-1945" (Gemeentelijk Museum)
 "De Franse Vlootfuseliers te Melle, oktober 1914" (Gemeentehuis Melle)
 2006: "150 jaar Sint-Vincentiuschool in de Wezenstraat te Melle"

Uitgave van boeken

- 1986: "Staten van Goed van Melle en Gentbrugge, deel 1 (1673-1758)", (auteur August De Baets)
 1988: "Kenniss maken met oud schrift" (cursusboek, auteur: August De Baets)
 1996: "Bijdragen tot de geschiedenis van Melle" (auteur: August De Baets)
 2001: "Bijdragen tot de geschiedenis van Melle, de kleine hofsteden en hun bewoners" (auteur: August De Baets)
 2005: "Bijdragen tot de geschiedenis van Melle, de evolutie van het Melse landschap" (auteur: August De Baets)

Voorkaft van het boek "Bijdragen tot de geschiedenis van Melle" (auteur: August De Baets), uitgegeven in 1996

Medewerking verleend aan volgende projecten

- 1973: oprichting van het Gemeentelijk Museum
 1976: diareeks over Melle i.s.m. Foto- en Diaclub Iris
 1984: oprichting van het Gemeentelijk Archief en Documentatiecentrum met als partner de VVF (Vlaamse Vereniging voor Familiekunde) -afdeling Gent/Melle
 1984: het openen van het monument ter ere van de te Melle gesneuvelde Franse vlootfuseliers (1914) op zoek naar het verdwenen paneel 'de Rechtvaardige Rechters' van het 15de-eeuwse schilderij van de gebroeders Van Eyck "het Lam Gods"
 1987: nieuwe piëta voor het O.-L.-Vrouwkapelletje aan de ingang van de gemeentelijke begraafplaats

Project reconstructie van een staande Romeinse aardewerkoven, zomerkermis te Melle, locatie: terrein van de familie De Cock naast de Sint-Martinuskerk

Onthulling van de gerestaureerde schandpaal van Melle (Gemeenteplein, 5 juli 1987)

- 1987: reconstructie en laten functioneren van een Romeinse staande aardewerkoven (periode zomerkermis te Melle)
- 1987: reconstructie/restauratie van de schandpaal (zie het Gemeenteplein)
- 1988: opstart van het Kunst- en Vormingscentrum het Ovenveld, tot 2009 bleef dit initiatief onder de hoede van de H. V. De Gonde

Het Kunst- en Vormingscentrum het Ovenveld (15 jaar werking, 2002)

Herdenking Camille Melloy, 1 december 1991, bloemenneerlegging aan het graf

- 1991: viering 150 jaar nieuwe Sint-Martinuskerk te Melle
- 1991: herdenking van de Fransschrijvende priester-dichter Camille Melloy (1891-1941)
- 1994: "Skulptuur 4-luik", beeldtentoonstelling aan de Kouterslag
- 2004: Open Monumentendag: wandeling door het groene Melle
- 1992: organisatie van de Goudag te Melle van het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen vzw
- 1995: bouw van het literair monument de Poëzieronde
- 2004: herdenking van het 300-jarig bestaan van de Brusselsesteenweg

Steenweg 300, zondag 16 mei 2004, de Brusselsesteenweg verkeersvrij

Gegidste wandeling op 11.11.2008 met als thema Wereldoorlog I te Melle, foto genomen op het gemeenteplein aan het monument van de Franse vlootfuseliers

- 2005: viering 150 jaar nieuwe Sint-Bavokerk te Gontrode
- 2005: 'Poëzie leeft te Melle', n.a.v. 10-jarig bestaan van de Poëzieronde
- 2008: in het kader van de Nacht van de geschiedenis (initiatief van Davidsfonds/Melle) een avondactiviteit rond de figuur van Mapoe (sinds 1986, reuzin van Melle)
- 2011: opstart van de Werkgroep Funerair Erfgoed te Melle/Gontrode
- 2012: project 'Voetschrapers te Melle'

In de loop der jaren is medewerking verleend aan diverse initiatieven die de onderwijsinstellingen in onze gemeente betrokken bij de werking van het Gemeentelijk Museum. Tevens kunnen we hier vermelden dat we in de loop der jaren talloze groepen een gegidste cultuurwandeling konden aanbieden rond volgende thema's: "Leven en werk van de Melse beeldhouwer Jules Vits", "Het funerair erfgoed te Melle", "Wereldoorlog I te Melle", "De Sint-Martinuskerk", "De Sint-Bavokerk", "Het groene Melle", "Historische littekens in onze gemeente", ...

Medewerking verleend aan tentoonstellingen buiten Melle

- 1977: "Graven naar Gents Verleden" (georganiseerd in de Sint-Pietersabdij te Gent door de Dienst Stadsarcheologie en Historische Monumenten)
- 1979: "Oude koeien uit de gracht" in het Gents schoolmuseum 'Michel Thiery'
- 1986: "Voor hete vuren, keramiek van prehistorie tot heden" in de kunstgalerie De Toverdoos te Gent
- 1986: "Aspecten van Oost-Vlaamse gemeenten", te Gent in het Bijlokemuseum, een organisatie van het verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen vzw
- 1986: "Wat een leven binnen die muren, Gent 1100-1350", georganiseerd in de Sint-Pietersabdij te Gent
- 1988: "Staande Romeinse aardewerkoven, een warm experiment" in de kunstgalerie De Toverdoos te Gent
- 1988: "Archeologie uit het Patershol" te Gent
- 1990: "Vlaamse archeologie" te Oudenburg
- 1991: "Dobbelslot, Ridderslot" te Gent
- 1993: "De orde van Malta in de Zuidelijke Nederlanden (12de - 18de eeuw) in het Rijksarchief te Brussel
- 1994: "De vier Gentse hoofdgilden" in het Bijlokemuseum te Gent
- 1995: "La condition humaine: een confrontatie" in de Witte Zaal van het Sint-Lucasinstituut te Gent
- 2002: "Een woensdag in 1302, het Brugse Oost-Vrije en de Guldensporenslag" in Aardenburg (Nederland)
- 2012: "De textielindustrieel Felix Beernaerts, 100 jaar geleden overleden", Wetteren

Organisatie van daguitstappen

- 1976: naar Bokrijk o.l.v. Hubert Lievens
- 1985: naar Koksijde (Abdij ter Duinen) en Izenberge (Openluchtmuseum)
- 1986: naar Hamont-Achel i.s.m. Foto- en Diaclub Iris
- 1987: naar Doornik i.s.m. Foto- en Diaclub Iris
- 2011: bezoek aan het pas in Lessines geopend museum gewijd aan het werk van de te Melle geboren kunstenares Nicolas (Nicole Baeyens)

Archeologische opgravingscampagnes

- 1971: speuren naar sporen van de in 1578 verwoestte burcht 'Cortrosine' (de thuisbasis van de heren van Melle)

Archeologische opgravingen in de zomer van 1971 op zoek naar sporen van de vernielde burcht Cortrosine (omgeving van de bassins aan de huidige Ovenveldstraat)

Opgravingen in de Schauwegemstraat te Melle (1993)

- 1972: noodopgraving in de hovingen van de Tuinbouwschool te Melle naar resten

van het klooster Nonnenbos (sinds de rechtrekking van de Schelde aldaar in 1890 was een deel van dit domein op het grondgebied van de gemeente Melle komen te liggen

- 1973: noodopgraving in de hovingen van de tuinbouwschool te Melle.
- 1974: opgravingen op de terreinen van het gewezen klooster Nonnenbos te Heusden, domein van de Bosseveerhoeve
- 1975: opgravingen te Heusden n.a.v. uitzavelingswerken aldaar, zoektocht naar een middeleeuws draineringssysteem op een oude Keltische akker
- 1977: archeologische opgravingen op de Vrijdagmarkt te Gent (het gewezen huis 'de Bonte Mantel', heden het Keizershof) en op de terreinen van de vroegere brouwerij 'Ultra', tussen het Dobbel Slot en de Lange Schipgracht, dit op zoek naar sporen van het verblijf van de Tempelridders te Gent
- 1980: proefboringen te Moortsele, medewerking van Jacques Semey (luchtfotografie) en van de familie Van de Putte uit Landskouter (eigenaar en bewerker van voormelde grond), de plaats van een prehistorische grafheuvel
- 1981: kleinschalige opgraving te Nederzwalm-Hermelgem (Zwalm), speuren naar Gallo-Romeinse bewoningssporen
- 1983: opgravingen te Evergem aan de Vierlinden, zoeken naar sporen van een Gallo-Romeins militair kamp uit de 2de eeuw na Christus
- 1985: opgravingen op de terreinen van de kliniek Sint-Jan-te-Deo te Gent (Fratersplein).
- 1986: blootleggen van de funderingen en de grafkelders van de oude kerk te Merelbeke (Kerkhoek)
- 1988: opgravingen in het Oudburg te Gent
- 1989: opgravingen te Gent, aan de Waaistraat, daar werden muurresten van een 'steen' uit de 13de eeuw blootgelegd
- 1993: archeologische opgravingen in de Schauwegemstraat te Melle

Organisatie van lezingen

- 1995: 'Heraldiek', door Emiel de Herckenrode
- 2005: 'De invloed van Sint-Bavo en van de Sint-Baafsabdij in Vlaanderen', door Prof. Dr. Georges Declercq

Lezing door prof. Georges Declercq over Sint-Bavo in het G.O.C. te Gontrode op 16 september 2005

- 2009: 'Bier is een waardevol erfgoed', door Prof. Dr. Denis De Keukeleire
- 2010: 'Roversbenden in Vlaanderen', door Prof. Em. Stefaan Top

Diversen

- 1990: onze toenmalige conservator/archivaris, August De Baets ontvangt vanwege het Melse gemeentebestuur de erkenningstrofee voor cultuur
- 1991: onze toenmalige voorzitter, Paul Den Haese ontvangt vanwege het gemeentebestuur van Melle de erkenningstrofee voor cultuur
- 1995: onze ondervoorzitter, Oscar De Backer wordt schepen van cultuur te Melle
- 1996: medewerking aan de vernieuwing van de wandelroute 'Het Gondepad'
- 1999: deelname aan de interprovinciale studiedag te Aardenburg (Nederland), thema: 'Wat met heemkunde na het jaar 2000?'

- 2000: deelname aan het project 'geslaagde restauraties' van het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen vzw
- 2010 en 2012: idem als in 2000
- 2000: deelname met een stand aan de Geschiedkundige boekenbeurs in de Sint-Pietersabdij te Gent
- 2001: medewerking aan een dag ingericht door de Felix Timmermanskring in het college te Melle, het thema van deze activiteit was 'Camille Melloy en Felix Timmermans'
- 2003: medewerking aan een hommage voor Anton van Wilderode te Melle (5 jaar na diens overlijden)
- 2008: deelname aan de 'Dag van de Melse Verenigingen' (zaal Flormanic / Melle)
- 2010: aanvang van de werking van de Erfgoedcel Viersprong/Land van Rode, deelname aan de verschillende activiteiten en deel uitmakend van de reflectiegroep
- 2012: uitgifte van een DVD met zoekfunctie met alle uitgegeven nummers (inclusief de speciale uitgaven) van ons heemkundig tijdschrift 'De Gonde'

Inhoud en vorm van het heemkundig tijdschrift "De Gonde"

De inhoud van het heemkundig tijdschrift "De Gonde", dat de eerste jaren eerder onregelmatig verscheen doch vanaf 1988 effectief een driemaandelijks periodiek werd, hing ten dele af van de interessesfeer van de onderscheiden schrijvers en uiteraard ten dele van de ontwikkelde activiteiten. Zo neemt het onderwerp archeologie in de beginperiode een behoorlijke ruimte in, later zien we meer de belangstelling groeien voor artikels op het vlak van de kunsten, zowel voor het literaire als voor het beeldende. Er zijn reeksen verschenen rond diverse thema's: de herbergen, de kastelen, de wegen (grote en kleine), de iconografie van de doodsprentjes (op basis van de eigen collectie), het funerair erfgoed, symboliek gebruikt bij de hekkens, etc. ... Vaak zijn er ook biografische notities gepubliceerd omtrent Mellenaars die een zekere uitstraling hadden, denken we maar aan: de Fransschrijvende priester-dichter Camille Melloy, de textielindustriële Felix Beernaerts, de gesneuvelde soldaat Petrus Van de Wiele, de musicus Oscar François, de 19de eeuwse kunstschilder Theodore Gerard, de beeldhouwer Jules Vits, de all-round kunstenaar Raf De Pelsmacker, de volksfiguur Maria Poelman op wie de reuzin Mapoe is geïnspireerd, de nog levende kunstenaar Nicolas (Nicole Baeyens) met een eigen museum te Lessines ...

Menigmaal werd een object uit de collectie van het Gemeentelijk Museum uitvoerig besproken. Aandacht ging ook naar het oorlogsleed te Melle, denken we maar aan de Slag van Melle van juli 1745 en aan Wereldoorlog I. Het verenigingsleven in onze gemeente kreeg ook voldoende weerklank, soms naar aanleiding van een jubileum, soms als deel van de rubriek 'Heemkundig Nieuws', aan bod kwamen o.a. de Chiro, de K.W.B., Foto- en Diaclub Iris, de CM (Christelijke Mutualiteit), de kermis van de Kapellekenswijk en de Elsdries, Ook divers bronnenmateriaal kreeg haar plaats, bijvoorbeeld de publicatie van het "Lant- ende Ghewestboeck vande prochie van Melle anno 1751-1752" ...

Qua vormgeving evolueerde ons tijdschrift van een ambachtelijk samengestelde periodiek naar een opmaak met behulp van de computer. De druk volgde eveneens de technische ontwikkelingen, van stencil naar digitale print. Op de kaft van de eerste nummers van 'De Gonde' prijkte een foto van het schilderij 'De slag van Melle anno 1745' dat zich bevindt in het kasteel van de familie de potter d'Indoye. Vanaf 1987 krijgt elk nummer een aparte illustratie op de voorpagina.

Kwalitatief evolueerde het gepubliceerde fotomateriaal, ook wat het aantal illustraties per nummer betrof moesten we ons in de loop van de jaren steeds minder en minder inhouden, daar dit nog weinig invloed heeft op de prijs van het drukwerk.

Leden

In 1972 werd gestart met een kleine schare geïnteresseerden, langzamerhand groeide de heemkundige familie te Melle aan tot een groep van iets boven de 200 betalende leden (deze kaap werd overschreden in het jaar 1993), waarvan toch meer dan een derde zich steunend lid mag noemen. Vandaag is het ledenaantal gestagneerd op een 175.

De lidmaatschapsbijdrage hebben we steeds bescheiden willen houden (oorspronkelijk 100 BEF, vandaag 10 EUR), niemand mag zich door deze uitgesloten voelen, voor wie ruimer in de financiële mogelijkheden zit, is er sinds jaar en dag het steunend lidmaatschap. Centen zijn er nodig, zonder de geldelijke bijdrage van onze leden is een werking niet mogelijk.

Heemkunde Oost-Vlaanderen vzw

Sinds enkele decennia is de Heemkundige Vereniging De Gonde lid van Heemkunde Oost-Vlaanderen vzw (voorheen het Verbond van de Kringen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen vzw),

eerst vertegenwoordigde Paul Den Haese ons er, later en tot op heden, Jan Olsen. In dat kader vermelden we ook de deelname van leden van onze vereniging aan de Heemdagen (voorheen Gouwdagen genoemd), jaarlijks georganiseerd door voornoemde provinciale koepel.

Gemeentelijke Cultuurraad

Ook is onze vereniging sinds jaar en dag lid van de Gemeentelijke Cultuurraad te Melle. Onze vertegenwoordiger, Daniël Lemmens is tevens sinds een behoorlijk aantal jaren een actief bestuurslid van deze Melse adviesraad.

Wat op korte termijn?

- de uitgave van het boek 'De geschiedenis van de bloemisterijen te Melle' (auteur: Rolande Van Heden)
- finaliseren 2012: project 'Voetschrapers te Melle' (m.m.v. Michel De Paepe)
- medewerking aan de voorbereiding van de herdenking van Wereldoorlog I in 2014
- actualisering van 'Melle schrijft, Melle blijft'

Kerst in Munte
9 december 2012 t/m 6 januari 2013

Kerststallenroute

Een 5 km lang uitgestippeld parcours langs de wijken van Munte (Munteplein, Ruspoel, Asselkouter, Zink, Stokt, Molenhoek, Biest) leidt je naar de 7 kerststallen.

De kerststallenroute is een initiatief van De Munteenaar m.m.v. diverse kunstenaars, MPI St.-Jan de Deo, Christoforesgemeenschap, gemeente Merelbeke.

Info: De Munteenaar, p.a. Jos Ottermans, Torrekeutstraat 48, 9820 Munte-Merelbeke
Tel. 09 362 70 43 GSM 0471071145 e-mail: jobcka@skynet.be

Een merkwaardige burgemeester van en voor Antwerpen

door Daniël Lemmens

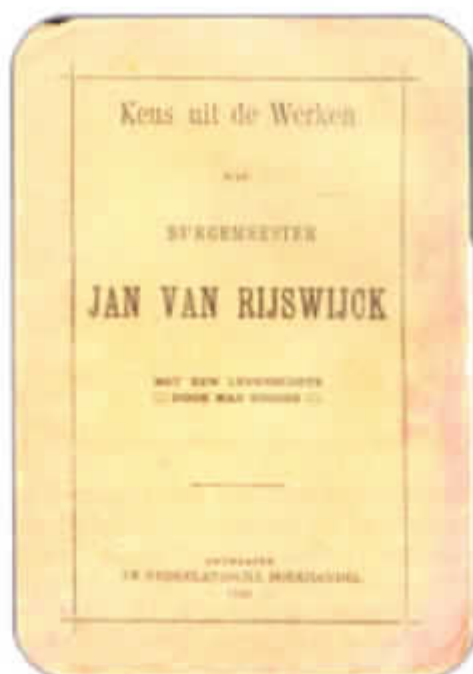
De gemeenteraadsverkiezingen zijn reeds een tijdje achter de rug. In Antwerpen werd een felle strijd gevoerd voor de burgemeesterssjerp. Slogans als vernieuwing en verandering waren niet uit de lucht en zijn van alle tijden. In het verleden was Antwerpen vaak het strijdtoneel van politieke tegenstellingen maar heeft ook een aantal merkwaardige burgemeesters gekend die hun stempel gedrukt hebben op de ontwikkeling van deze havenstad. In de vorige eeuw was dit het geval met **Frans Van Cauwelaert**, **Camiel Huysmans** en **Lode Craeybeckx**.

De markantste figuur uit de 19de eeuw was ongetwijfeld **Jan Van Rijswijck**, wiens naam vereeuwigd werd in de drukke laan die naar hem genoemd werd en waar de jaarlijkse boekenbeurs plaats vindt. Hij werd geboren in 1853 uit een vooraanstaande Antwerpse familie. Zoals zijn vader en zijn ooms toonde hij veel belangstelling voor politiek, literatuur en kunst in het algemeen. Al jong werd hij op internaat gestuurd, eerst in het **College van de Paters Jozefieten te Melle** en later in het H. Drievuldigheidscollege te Leuven.

Max Rooses, conservator van het Plantijnmuseum, schrijver en voorman van de Vlaamse Beweging, schreef in 1910 in zijn boek over Jan Van Rijswijck het volgende: *"Al vroeg werd Jan naar de kostschool der Jozefieten te Melle gezonden, die toen een beste naam bezat en waar een oom langs moeders zijde leraar was. Hij deed daar van 1864 tot 1868 zijn eerste vier jaren der humaniora uit, van de zesde tot de derde. Dan vertrok de nonkel Jozefiet, die veel van hem hield, naar het college zijner orde te Leuven en nam Jan mee. In het college der H. Drievuldigheid voleindigde hij zijn Latijnse klassen."* Het was ook de periode dat in het college van Melle heel wat buitenlandse studenten kwamen studeren. Van Rijswijck was een uitstekend leerling, zeer sociaal en vooral bedreven in talen. Uit hogervermeld boek vernemen we tevens dat *"Jan allerlei talen geleerd had, de zijne in de eerste plaats, en sprak ze goed. Te Melle, nog een kind, was hij reeds bekend om die gave en wanneer er een Duitser of een Engelsman in de kostschool kwam met zijn zoontje, dat geen Frans kende, moest hij voor taalman dienen. Frans, Duits en Engels sprak hij even sierlijk en vloeiend."*

Na zijn studies aan de universiteiten van Leuven en Brussel werd hij in 1876 doctor in de rechten en begon hij te Antwerpen een loopbaan als advocaat. Net als zijn vader voelde Jan zich meer aangetrokken tot de journalistiek en in de kortste tijd werkte hij zich op tot redacteur en bezieler van het liberale weekblad **De Kleine Gazet (1883-1888)**, waarin hij zijn hevige verontwaardiging over de discriminatie van de Vlamingen verwoordde. Ook als politicus trad hij in de liberale voetsporen van zijn vader. Van 1878 tot 1884 zetelde hij in de **provincieraad**, in 1881 kwam hij in de **gemeenteraad** van Antwerpen en in 1900 werd hij opgenomen in de **Kamer van**

Volksvertegenwoordigers. In 1882 werd Jan, ondanks zijn jonge leeftijd, **burgemeester van Antwerpen**. In die functie toonde hij zich een progressief, antiklerikaal en Vlaamsgezind politicus en wierp hij zich op als een fervent verdediger van de leerplicht en van het onderwijs, het algemeen stemrecht en de persoonlijke dienstplicht. Onder zijn bestuur werd te Antwerpen de Wereldtentoonstelling georganiseerd (1894), het Centraal Station opgericht en de basis gelegd van een moderne haven.

Met het college heeft Jan steeds een zekere band behouden. Op 8 januari 1900 schrijft Jan Van Rijswijck in een brief aan pater Prefect: " *J'ai bien reçu l'Annuaire de Melle et je vous remercie de votre gracieux souvenir pour moi. Votre intéressante publication s'enrichit d'année en année. Son plus grand prix pour moi est de me rappeler mon heureuse enfance et vos soins paternels, auxquels je songe toujours avec une vive reconnaissance. Veuillez agréer, je vous prie, mes dévoués respects.*". Ter verduidelijking wil ik hier aan toevoegen dat deze **Annuaire de Melle** een jaarlijkse uitgave was met informatie over wetenschappelijke, geschiedkundige en religieuze onderwerpen en uiteraard ook over het collegeleven zelf.

Jules Du Bois, vice-voorzitter van de Koninklijke Oud-Mellistenbond en studiegenoot van Jan Van Rijswijck verwoordde in een artikel, verschenen in het tijdschrift "**Bulletin de l'Association des Anciens Mellistes**", dat hij Jan toevallig ontmoette op de trein in Aarschot en ze een gezellige babbel hadden over hun collegejaren. Vooral pater Théophile, de toenmalige overste, pater Bernadin, de stichter van de musea en de oom van Jan, pater Firmin, waren het onderwerp van het gesprek.

Toen Jan Van Rijswijck in 1906 stierf, verscheen er een uitgebreid artikel in het **Bulletin van de Oud-leerlingenbond** waarin de veelzijdige aspecten van deze rijke persoonlijkheid aan bod kwamen: zijn intelligentie, zijn dienstbaarheid, zijn veeltaligheid en zijn uitzonderlijk redenaarstalent. Hierbij werd zijn merkwaardige toespraak tot de Antwerpse jeugd op 21 juli 1904 volledig weergegeven in het Nederlands, een toespraak die later in veel scholen verspreid werd. Het toeval is ook dat op zijn begrafenis het woord gevoerd werd door zijn opvolger, de heer Alphons Hertogs, die eveneens in het college van Melle gestudeerd had (1858-1861).

Jan had zich in Antwerpen een stevige reputatie opgebouwd als advocaat, journalist, politicus, leraar, maar bovenal was hij een geliefd redenaar. In zijn speeches en voordrachten legde hij een bijzondere taalvaardigheid aan de dag en verraste hij zijn toehoorders door zijn ruime interesse, zijn kennis en zijn scherpe, bezonnen kijk op de dingen. Door een slepende ziekte werd Jan van zijn stem beroofd en hij overleed, amper 53 jaar oud, in Testelt. Hij zal steeds bekend blijven als het boegbeeld van het sociaal-liberalisme in Antwerpen.

IN HET VOORBIJGAAN

Trek wat warme
woorden aan

door Norbert De Meyer

Eind oktober. - Tot voor enkele dagen konden de bomen de bedrieglijkheid van het seizoen nog ietwat wegmoffelen. Toen hing de zon nog aan een zijden draadje aan de blauwe lucht. De zomer deed echter onherroepelijk de deur dicht en we stonden te kleumen. Herfst. Seizoen van afscheid, van verkrummen, verschrompelen, bibberen en schuilen onder moeders paraplu. T-shirts en shorts worden gewassen, gestreken en opgeborgen. De donsvest hangt binnen handbereik. Of staan we straks in ochtendjas te sakkeren of te juichen om de eerste zachte sneeuwvlokken. We wrijven nog de slaap uit de ogen als de avond alweer valt. Konden we de tijd even terugdraaien zoals we met onze talrijke horloges en uurwerken moeten doen. Heel even maar. Zo af en toe.

Op die laatste valse zomerse zondag diep in oktober liep ik door het Aelmoeseneiebos, op de grens van Gontrode en Oosterzele. Niet in m'n eentje, maar tussen een bont allegaartje dat zich had gemeld voor de Week van het Bos. Een mengelmoes van wandelen, sienteren, struikelen af en toe. Vooral luisteren en zien naar wat leeft en groeit en bloeit in het bos. Dat is meer dan een habbekrats. Wat sjokt een mens zomaar achteloos voorbij aan de wereld onder zijn voeten: paddenstoelen in alle kleuren en formaten, insecten en ander gevederd gespuis dat zijn habitat zoekt in bomen, holen en spleten. Deskundigen op

deze gebieden lichtten een tipje van de sluier. Toekijken en knikken met stijgende verbazing. En bewondering voor zoveel fraais, zo om de hoek, zo voor het rapen.

November. - Achter in mijn tuin zie ik op het uiteinde van een boomtak een duif wiebelen. Regen kletst ongenadig tegen haar muisgrijze pluimen, maar ze steekt parmantig haar scherp kopje tegen de wind in. Foert, hoor ik haar koeren. Hoezeer toch de mens dichter tegen de natuur aanschurkt als het sombert, de tocht onder de deurmat wriemelt en de regen in blaasjes op het wegdek spettert. Zomer lijkt dan minder vanzelfsprekend het uitbundig seizoen, toch al voorportaal van de aftakeling, het verval.

Dat laatste wordt ons des te meer ingeprent als een orchideeënzee de zerken toedekt. Dan hangt er een gezegende stilte over het kerkhof langs de stroom, waarover de schaduw van de kerktoren sluiert. Ingetogen mijmeren over hoe het is geweest en wat er misschien nog komen zal. Uit mijn kindertijd herinner ik me kerkhoven vooral uit strips. Zwart-wit. Schimmels. Doods en kaal zoals een begraafplaats er gewoonlijk uit ziet. Edgar Allen Poe-decor. Sherlock Holmes keek ook toe. Wantrouwig lurkend aan zijn pijp. Er woei een ijzige wind over de vlakke, op de zerken zaten raven als verbrand papier strak voor zich uit te kijken in de drenzende regen. Ik vergelijk de keurig gerijde graven met mijn boekenkast. Bundels in keurige wikkels van diverse grootte en dikte. Ik las me zowat suf aan al dat bedrukt papier. Wat blijft zijn de kanttekeningen, de onderstrepingen, de opmerkingen telkens ik een boek uit de rij pluk en lukraak een bladzijde opensla. Herinneringen waaien me tegemoet. De stilte die uit de kast kruipt, de onverschilligheid van de boeken, of ik ze nog ter hand neem of daar achteloos laat verkommeren. Soms bekruipt mij het ongemakkelijk gevoel wat met die dingen zal gebeuren als ik er niet meer ben om ze te koesteren.

Ik slenterde onlangs langs Huize Steevliet. De vijver fronste lichtjes in de schelle zon. Opeens, alsof het een privéshow betrof, kwamen van onder een struik twee eendjes gekwaakt, bronsgroene kuifjes in de lele lucht. Parmantig en speels dansten ze rondjes met elkaar. Kwebbelend en kibbelend als roddelantes. Een waterballet. Of een koppel vrijers? Druppels als kwik spatten in het rond. Behalve ik keek niemand toe. Huize Steevliet leek in diep stilzwijgen gedompeld.

Verder, boven op Heusdenbrug, twee luchtballonnen. Scherp afgetekend tegen de witgevekte hemel alsof een kinderhand ze had

uitgeprikt. Tegen de oever lag een baggerboot aangeschurkt. Een duister gedrocht in dit vredige landschap. Morgen zouden de motoren de blubber uit het water zuigen om de plezierbootjes ruim baan te geven. Na de bouw van een sluis weliswaar. Toekomstbeelden. Momenten waar ik in het voorbijgaan even blijf bij stilstaan, kijken en zien. Of is dat te sullig in deze benepen tijden, waar rusteloosheid onderhuids woekert?

Ik kijk naar buiten, door het bewasemde raam, naar de dag die oplost in het avondlicht waarin schaarse wolken kleuren als yoghurt. De winter knipoogt me toe. Maar eerst is er de warmte van de feesten, de kinderlach om het moois van Piet en sint, de ingetogenheid van de geboorte van het Kind, het kantelen van het jaar in spetterend vuurwerkgeknal. We moeten wat om handen hebben om de kou door te komen. Om de immense stilte in de natuur en in ons hart te verdrijven. Misschien helpt de warme gedachte van Marcel van Maele die ooit deze gevleugelde woorden dichtte: 'Wees voorzichtig bij het naar buiten gaan en trek wat warme woorden aan.'

Kerst in Munte

9 dec 2012 t/m 6 jan 2013

- ◆ **Op en rond het Munteplein**
De kerststal, kerststalreken, kerstbomen brengen het Munteplein in een gezellige kerstfeer.
- ◆ **Kerststalenroute**
Een 5 km lang uitgestippeld parcours brengt je langs de 7 kerststalen in Munte.
(info: De Muntewaer)

Meer info op 'Uit in Merelbeke'

INHOUDSTAFEL

Woord vooraf	1
Melse en Gontroodse soldaten in het leger van Napoleon in 1807	2
De Heemkundige Vereniging De Gonde, bestuur, medewerkers en 40 jaar bruisende werking	5
Een merkwaardige burgemeester van en voor Antwerpen	16
In het voorbijgaan: Trek wat warme woorden aan	18

Werkten mee aan de realisatie van dit nummer

- Norbert De Meyer
- Luc De Ruyver
- Xavier De Schryver (foto)
- Daniël Lemmens
- Jan Olsen
- Françoise Verhoozele (opmaak)

druk GREG@L-COPY

Openingsuren Gemeentelijk Archief & Documentatiecentrum

Maandag	08.30 tot 12.00 uur	13.30 tot 17.00 uur
Dinsdag	08.30 tot 12.00 uur	13.30 tot 17.00 uur
Woensdag	08.30 tot 12.00 uur	13.30 tot 17.00 uur
Zaterdag	09.00 tot 12.00 uur	(enkel op de 2de en 4de van de maand open)

Gesloten op donder-, vrij-, zon- en feestdagen
en tijdens de maanden juli en augustus.

Gemeentelijk Museum: enkel op afspraak

SLUITINGSDAGEN LEESZAAL GEMEENTELIJK ARCHIEF EN DOCUMENTATIECENTRUM VOOR HET JAAR 2012

zaterdag 22 december 2012 t.e.m. woensdag 2 januari 2013 (kerst- en nieuwjaarsperiode)

Brusselsesteenweg, 393-395—9090 Melle

+ 32 (0)9 252 26 47 museum.melle@skynet.be <http://www.degonde.be/>